

DISK'IN SESİ

TÜRKİYE DEVRİMCİ İŞÇİ SENDİKALARI KONFEDERASYONU AYLIK YAYINI

15 Haziran 1993

ÖZEL SAYI: 27

ETUC

ICFTU

Barajsız, yasaksız örgütlenme hakkı

Türkiye işçi sınıfı, üzerinden 12 yıl geçmesine rağmen 12 Eylül generallerinin hazırlattığı yasalarla yönetiliyor. Bu yasaların en önemli özelliği, başta işçi sınıfı olmak üzere halkı örgütsüzleştirmek; örgütleri ise etkisizleştirmektir.

2821 Sayılı Sendikalar Yasası ile 2822 Sayılı Toplu İş Sözleşmesi (TİS), Grev ve Lokavt Yasası, işçi sınıfının büyük bölümünü örgütsüzlüğe mahkum ediyor; varolan sendikaları etkisiz kuruluşlar haline getiriyor.

Çalışma Bakanlığı'nın rakamlarına göre, Türkiye'deki işçilerin yüzde 60 kadarı sendikalı. İşçilerin tümünü sigortalı sayan bu rakam gerçeği yansıtmıyor. Türkiye'deki işçilerin yalnızca yüzde 10 kadarı sendikalıdır.

Sendikaların çoğu TİS imzalayamıyor

Çalışma Bakanlığı'nın verilerine göre, Türkiye'deki sendikaların yalnızca üçte biri TİS imzalama hakkına sahip. Yani Türkiye'deki her yüz iş-

çiden 10'u sendikalı; bu 10 işçinin ise yalnızca üçü patronlarla pazarlık yapma hakkına sahip. Bu, 100 işçiden 97'sinin ücret ve sosyal haklar için patronla eşit haklara sahip biçimde görüşme yapamaması demek.

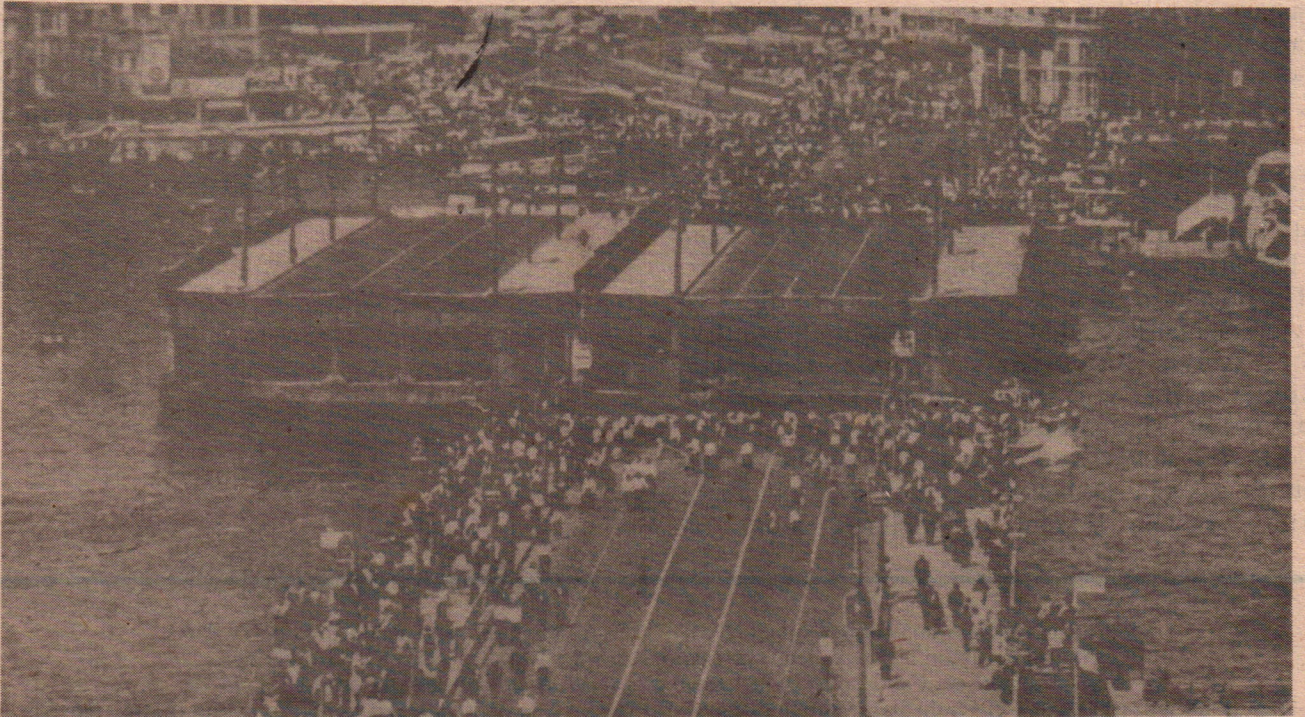
Türk-İş'in de katkısıyla hazırlanan 12 Eylül Ana yasa ve yasalarıyla çizilen bugünkü sınırlar, işçi sınıfı için tam bir cenderedir. Türkiye işçi sınıfı, bütün demokratik mücadele yöntemlerini kullanarak bu cendereyi kırarak, örgütlenmesinin önündeki yasakları aşacaktır.

12 Eylül, ilk saldırı değil

12 Eylül Anayasası ve yasaları, sermayenin işçi sınıfının örgütlenmesine yönelik ilk saldırısı değil. İşçi sınıfının 15-16 Haziran 1970 Direnişi, böyle bir saldırıya verdiği yanıtı.

Bundan 23 yıl önce; 11 Haziran 1970 günü TBMM, 274 Sayılı Sendikalar Yasası'nı değiştirdi. İktidardaki Adalet Partisi'nin (AP) önerisiyle yapılan

Sendikal özgürlüklerin savunulması için 15-16 Haziran Direnişi

bu değişiklik, sendikalara üyeliği ve sendikaların TİS yapma hakkına ciddi sınırlamalar getiriyordu.

Bu yasa değişikliğiyle, sendikalara üyelik "sendikanın yetkili organının kabulü" koşuluna bağlanmış; bir sendikanın TİS imzalayabilmesi için işkolundaki işçilerin yüzde 35'ini temsil etmesi (işkolu barajı) zorunlu kılınmıştı.

Yine bu yasa değişikliğiyle, bir sendikanın ya da federasyonun ülke çapında faaliyet yürütebilmesi için işkolundaki işçilerin 1/3'ünü örgütlemesi; konfederasyonların ise sendika ve federasyonların 1/3'ünü üye yapması gerekiyordu. Sendika kurucusu olmak için en az üç yıl işçi olarak çalışma zorunluluğu getiren yasa değişikliğine göre, "uluslararası kuruluşlara yalnızca en çok işçiyi örgütlemiş konfederasyon ya da bu konfederasyona üye sendikalar üye olabilecekti.

Bu yasa değişikliği, yıllar sonra 12 Eylül ile birlikte hazırlanan "Sendikalar Yasası", "TİS, Grev ve Lokavt Yasaları" ile büyük benzerlikler taşıyor.

İşçilerin sendikalaşma ve TİS hakları önünde birer engel olarak duran 2821 ve 2822 sayılı yasalara göre de "işçi sendikasına üyelik (...) sendika tüzüğünde belirtilen yetkili organın kabulü ile kazanılır".

Halen yürürlükte olan yasalara göre bir sendikanın TİS imzalayabilmesi için işkolundaki işçilerin yüzde 10'unu; işletmede ise yüzde 50 artı birini üye yapması zorunlu.

15-16 Haziran 1970: Demokratik Direniş

İşçi sınıfının sendikal örgütlenmesini ciddi biçimde sınırlayan ve hızla güçlenen DİSK'i hedefleyen yasa değişiklikleri, başta yalnızca DİSK üyesi işçilerin değil; sendikasız ve Türk-İş'e üye işçilerin de tepkisini çekti. İşçiler, sendikalaşma hakkına yönelik bu saldırının ciddiyetini hemen kavradılar ve anayasal sendikalaşma hakkına, DİSK'e sahip çıktılar.

274 ve 275 sayılı yasalarda yapılması düşünülen değişiklikleri öğrenen DİSK, hemen Yürütme ve Yönetim Kurullarını toplayarak "Anayasal direniş hakkının kullanılması için komiteler kurulması" kararı aldı.

Doğrudan DİSK'i hedefleyen ve Türk-İş'i tek konfederasyon olarak korumaya çalışan yasa değişikliği 11 Haziran 1970 günü TBMM'nde kabul edildi. Bir gün sonra DİSK Yürütme Kurulu, 13 Haziran günü DİSK'e bağlı sendikaların Yönetim Kurulları, 14 Haziran günü ise sendika yöneticileriyle işyeri temsilcileri toplantıya çağırıldı.

15 Haziran 1970 Pazar günü, 100 bin kadar işçi İstanbul, İzmit ve Gebze'de alanları doldurarak Anayasal haklarını savunmaya geçti.

16 Haziran Salı günü de DİSK üyeleri ve diğer işçiler yine alanlarda, caddelerdedi. İstanbul, İzmit ve Gebze, "İşçiyiz Güçlüyüz", "İşçiyiz Haklıyız", "Hükümet İstifa" ve "DİSK, DİSK, DİSK Biz İşçiler Ölmedik" sloganlarıyla çınlıyordu.

İşçilerin bu demokratik eylemine polisin ve ardından da askerin saldırması sonucu üç işçi; Yaşar Yıldırım, Mustafa Baylan ve Mehmet Gıdak' öl-

dürüldü. 16 Haziran akşamına doğru İstanbul, Kocaeli ve Gebze'de sıkıyönetim ilan edildi.

AP Hükümeti yayınladığı kararnameyle, işçilerin bu anayasal direniş eylemini "ayaklanma" olarak nitelendiriyor; DİSK yöneticileri, işçi önderleri ve eylemi destekleyen aydınlar gözaltına alınıyordu.

17 ve 18 Haziran günlerinde, 131 bağımsız sendikanın da direnme kararı almasıyla işçiler, ülke çapında işi yavaşlatma eylemi başlattı.

İşçilere karşı sıkıyönetim

İlan edilen sıkıyönetimin ilk uygulaması TİS, grev ve lokavt yasakları oldu. Bu durumdan yararlanan patronlar, yoğun bir tasfiyeye giriştiler, yüzlerce işçi işten atıldı. Eylül ayına değin süren sıkıyönetim altında Türk Parasının değeri yüzde 66 oranında düşürüldü.

Hükümetten geri adım

İşçilerin kararlı direniş sonucu geri adım atan AP hükümeti, 274 sayılı Sendikalar Yasasını yürürlüğe girmesine karşı; 275 sayılı TİS, Grev ve Lokavt Yasası'nı geri çekmek zorunda kaldı. Dolayısıyla, değiştirilen 274 sayılı yasa da uygulanamadı. Bu yasa, TİP ve CHP'nin başvurusu sonucu Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edildi.

15-16 Haziran Direniş, işçi sınıfının, örgütlenmesine yönelik saldırılara Anayasal sınırlar içinde kararlılıkla karşı koyduğu ilk kitlesel eylemiydi. Sermaye, hükümet ve Türk-İş yöneticileri bu önemli günü "ayaklanma provası" olarak yıldırdılar karalamaya çalıştı. Tek bir işçinin bile silahlı olmadığı 15-16 Haziran Direniş'nde üç işçi, polis kurşunlarıyla öldürülmüştü.

15-16 Haziran, ne bir "ihtilal provası" ne de başka bir şeydi. Bu eylem, işçi sınıfının sermayenin karşısına bir sınıf olarak çıktığı, anayasal, demokratik bir direnişti.

İşçi sınıfının örgütlenmesinin önüne 23 yıl önce dikilen barajlar, 15-16 Haziran Direniş'iyle aşılmıştı. 12 Eylül, bu barajları ve yasakları yeniden gündeme getirdi, yasalastırdı.

Sendikalaşmanın ve demokratikleşmenin önündeki bu engellerin aşılmasında ilk adım, varolan antidemokratik Anayasa ve yasaların değiştirilmesiyle, işçilerin sendikalarını özgürce seçebilecekleri referandum hakkının elde edilmesiyle atılacaktır. 15-16 Haziran Direniş, 12 Eylül yasaklarının aşılması yolunda işçi sınıfımıza yol gösteriyor.

Barajlar kalsın!

Tüm çalışanlara grevli, toplu iş sözleşmeli sendikalaşma hakkı!

Sendikalarımızı özgürce seçelim!

Referandum yasalaşmalı!